

POSTMECHANISATIE of ook wel POSTAUTOMATISERING

Elders in dit blad heeft u een artikel kunnen lezen, geschreven door twee leden van de Groep Postmechanisatie. Wat is dat voor club(je)?

Eind jaren '60 schoten filatelistische Studiegroepen als paddenstoelen uit de grond. De hoogtijdagen van de filatelie waren begonnen, en veel specialisten wilden verder kijken dan het verzamelen van postzegels voor het voordrukalbum. In die dagen gold nog de geveleugelde uitspraak: "Filatelie begint, waar de Catalogus eindigt".

Maar ook de Studiegroepen gingen natuurlijk publiceren, en er ontstonden ook nieuwe "catalogi", of overzichten van water zoal verzameld kon worden.

Zo maar willekeurig een paar voorbeelden van de Studiegroepen uit die tijd: Studiegroep Velandbijzonderheden (etsingnummers en poststekens), de "Boekjesclub" (thans Postaumaat),

Afb. 1. Gewone en fluorescerende postzegels 1962 (NVPH 774-776).

de Perfin-club, diverse gespecialiseerde landengroepen en ook de in 1969 opgerichte "Studiegroep Postmechanisatie UV Nederland". De letters UV staan voor "Ultra-Violet", en het was dan ook de tijd dat men (half of geheel in het donker) met de UV-lamp zocht naar postzegels die oplichtten of nagloeiden. (Afb.1).

Deze Studiegroep bestaat niet meer. Na ruim 30 jaar een eigen leven geleid te hebben is zij in 2000 opgegaan in de Nederlandse Vereniging van Poststukken- en Poststempelverzamelaars (Po & Po), maar onder de naam Groep Postmechanisatie is zij daar nog springlevend!

Tegenwoordig zijn alle postzegels van UV-kenmerken voorzien; toch is daar nog veel aan te beleven. Sommige postzegels zijn op fosforescerend papier gedrukt, andere op gewoon papier met een fosforbalk. Soms komen in één uitgifte meer varianten voor (Afb.2).

De UV-lamp kan overigens ook voor andere doeleinden gebruikt worden, zoals bij het zoeken naar verschillen in papiersoort. Meestal hebben die te maken met de mechanisatie, maar er is ook "optische witmaker" gebruikt

Afb. 2. Velletjes Feestzegels uit 1997, in twee varianten: gewoon papier en fosforescerend papier, beide met fosforbalk (NVPH V1720a en b). Alleen met de UV-lamp in een (matig) donkere omgeving is - zeker op losse zegels - het onderscheid met zekerheid vast te stellen.

Afb 3. Serie onafhankelijkheidszegels uit 1963, in twee papiervarianten (NVPH 807-810). Dat de papier-soorten niet met een 1e of 2e oplage te maken hebben, blijkt uit de beide varianten die voorkomen op eerste dag enveloppen.

om de afbeelding van de postzegel beter tot zijn recht te laten komen 1). Rein Bakhuizen v.d. Brink¹⁾ noemt dit "witte fluorescentie". Onlangs is bekend geworden dat de 4 postzegels Onafhankelijkheid uit 1963 in twee versies bestaan. De NVPH-catalogus noemt dat "normaal" (1e oplage) en "helderwit" papier (2e oplage), waarbij overigens alleen de 12c. gemeld wordt (NVPH 809). (Afb.3).

Maar er is méér! Vanaf de invoering van de Postcode in 1978 zijn ook de sorteerkenners deel gaan uitmaken van de belangstelling en van het onderzoek door de leden van de Groep Postmechanisatie. Voorbeelden hiervan zijn te vinden op de hierna nog te bespreken "persoonlijke Jan Zomerpostzegel" (Afb.5).

De huidige kerngroep is klein, maar zeker niet onproductief. Op de website van Po & Po (www.po-en-po.nl, doorklikken naar Postmechanisatie) kunt u kennis nemen van de hoofdstukken van de Handleiding Postmechanisatie die inmiddels zijn verschenen, alsook van enkele andere artikelen over actuele ontwikkelingen in de Nederlandse postmechanisatie. Ook de periodieke publicatie Post en Techniek is daarover e.e.a. te lezen!

Zo is in Post en Techniek nr. 3 (oktober 2010) uitvoerig aandacht besteed aan de eerste Nederlandse postzegel, die geschikt zou zijn voor een thematische verzameling "Postmechanisatie". Het betreft een van de zegels uit het vellekje "100 jaar Rijksoctrooiwet" van februari vorig jaar (Afb.4). De postzegel

is gewijd aan "handschrietherkenning". Maar de auteur (Eddie Ijspeerd) toont aan dat de ontwerpers van de zegel niet helemaal de essentie hiervan in hun ontwerp tot uitdrukking hebben gebracht. Lees Post en Techniek op de website van Po & Po !

Afb 4. 100 jaar Rijksoctrooiwet, postzegel Handschrietherkenning.

Afb 5. Op de persoonlijke Jan Zomerpostzegel zijn de diverse sorteercodes te zien, die bij automatische postverwerking vanaf jaren '70 gebruikt zijn.

Links boven: de zwarte Rotterdamse matrix-code, rechts daarnaast: de KIX (zwart), daaronder de SIX (barbo-bar, rood), en daaronder de PRIC (zwart) met de SIX (alternerende barcode, rood).

Op 12 februari 2011 is de coördinator van de Groep, Jan Zomer, na bijna 10 jaar opgevolgd door Jos M.A.G. Stroom, oud-voorzitter van Po & Po. Ter gelegenheid van deze overdracht heeft de Groep het initiatief genomen om Persoonlijke Jan Zomerpostzegels uit te brengen. Op deze zegels zijn alle "sorteercodes" afgebeeld bij het adres van coördinator Jan Zomer (Afb. 5).

De Groep gaat gestaag door met het in kaart brengen van de postale ontwikkelingen op het gebied van de automatisering, en nieuwe belangstellenden zijn van harte welkom. Laat u niet afschrikken door het woord "techniek", je hoeft geen bètaknobbel te hebben om daarvan mee te kunnen genieten!

Ook voor degenen die geen lid zijn van de Groep Postmechanisatie bestaat de mogelijkheid om een postzegel van de Jan Zomer codes te bemachtigen. Ze zijn bij Jos verkrijgbaar op de eerstkomende ledenavond. Kunt u daar niet aanwezig zijn: een mailtje aan stroom@wiz.nl kan ook helpen!

Jos M.A.G. Stroom.

1) R.Bakhuizen v.d. Brink, redacteur van "Verzamelgebied Nederland", beschrijft dit verschijnsel als "witte fluorescentie", voor het eerst gebruikt op de Kinderpostzegels van 1961 (Fielatiele december 2008, blz. 846).